

El nen jueu

Joan F. Mira

Era un home baixet i amb mirada innocent, semblava una mica més vell que els anys que tenia, i parlava amb una veu suau, plena de pau i de saviesa. Jo l'escoltava fa pocs dies, en una sala de la Universitat Hebrea de Jerusalem, amb una orella la traducció simultània i amb l'altra la narració en la seua llengua, i he de dir que fa molts anys que no havia seguit amb una emoció tan intensa les paraules de ningú. Aaron Appelfeld, que de menut no es deia Aaron sinó Erwin, va nàixer el 1932 a la ciutat de Txernovtzi, Chernowitz, Cernovcy o Cernautsi, segons la llengua i l'ortografia que hom vulga escollir. La ciutat, no gaire gran però important, era capital del nord de la Bucovina, aleshores part de Romania i ara part d'Ucraïna, com abans havia estat part de l'imperi austríac i abans del turc i abans del rus. D'una manera que nosaltres no podem imaginar, en ciutats com aquella i en regions com aquelles, es podien parlar quatre o cinc llengües, hi podien conviure alemanys, hongaresos, ucraïnesos, romanesos, jueus en abundància, algun turc residual, i qui sap quina gent més. El nen Erwin era fill únic d'una família burgesa de jueus assimilats, a casa parlava alemany i aprenia francès, i al carrer i a l'escola alguna llengua més. Sense problemes, o almenys això pensava ell, infant feliç i aviciat que ni tan sols pensava que el fet de ser jueu era una cosa especial o arriscada. Fins que un dia, quan a penes tenia vuit anys, va saber que hi havia una guerra, i un altre dia es van sentir molts trets a prop de casa, vingueren soldats disparant i rebentant portes, i el nen jueu saltà la tanca del pati i es va amagar pels camps. Hores després va saber que els soldats havien assassinat la mare i l'àvia, el pare s'havia salvat, havien mort molts jueus, i els supervivents van ser traslladats cap a l'interior d'Ucraïna. El nen jueu va perdre també el pare, va comprendre que en aquell camp rodejat de filferros l'esperava la mort, i es va escapar. Va caminar tres dies per pobles i per despoblats, trucava a les cases i s'oferia a fer qualsevol cosa només a canvi de menjar, i els bons pagesos li tancaven la porta en la cara: ell era un nen jueu. Per fi, en una caseta aïllada als afores d'un poble, el va acollir una dona, li va oferir una tassa de te i li va donar pa fins afartar-se'n. El nen no se'n sabia avenir, de tanta felicitat. El tracte era que podria menjar cada dia, a canvi de netejar la casa, muntar la vaca i anar al poble a comprar els queviures. I podria també dormir calent, prop de l'estufa.

Dormia darrere d'una cortina, i el vespre següent observà que entrava un home en la caseta, que l'home i la dona es besaven, després es despullaven, i feien coses estranyes al llit. El nen jueu, fill de casa burgesa, no podia saber què era el que feien, ni per què l'home donava diners a la dona. I així passaren molts mesos, el nen jueu aprengué, tal com diu ara, anatomia, ginecologia, blasfèmies, bondats i maldats, i algunes coses més, i quan anava al poble no entenia per què els altres nens l'evitaven. Les coses vingueren mal dades, hagué

de fugir, i l'acolliren successivament delinqüents de tots els rams, especialment lladres de cavalls, que eren els únics disposats a protegir –i explotar– un nen jueu. I arribaren els russos de l'Exèrcit Roig, es van endur amb ells el nen jueu, i hagué de pelar patates i escurar olles i perols fins al final de la guerra, escoltant més blasfèmies, presenciant més morts i més brutalitats, i mirant sobretot de mantindre els pantalons ben lligats a la cintura si no volia ser violat com tants altres. Després passà per Iugoslàvia, arribà no se sap com a Itàlia, i des d'allà el van portar a la terra d'Israel. De tantes llengües com havia parlat, ja no en parlava cap: havia passat cinc anys dient només sí i no, i abaixant el cap. Ho entenia tot, no era capaç de dir res, i assegura que li va costar molt aprendre hebreu: un home fet i dret com ell als tretze anys, un home de tretze anys saturat ja de tota l'experiència, no suportava que una mestreta li ensenyara les lletres una a una. Passats els anys, el nen jueu, Erwin esdevingut Aaron, és un dels més grans escriptors d'Israel. I jo, mentre viuré, recordaré l'hora que vaig passar escoltant-lo.

“Arribaren els russos de l'Exèrcit Roig, es van endur amb ells el nen jueu, i hagué de pelar patates i escurar olles i perols fins al final de la guerra, escoltant més blasfèmies, presenciant més morts i més brutalitats, i mirant sobretot de mantindre els pantalons ben lligats a la cintura si no volia ser violat com tants altres”